
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

המחשבה המשיחית בזמן השואה - 14940

תאריך עדכון אחרון 03-08-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מחשבת ישראל

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ גרשון גרינברג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: greenbe@american.edu

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

ניתוח תגובות משיחיות של יהודים לשואה באירופה, ארץ-ישראל וארה"ב בין השנים 1938-1948 בתוך ההקשר הרחב של משיחיות מודרנית.

מטרות הקורס:

היכרות עם ההגות המשיחית תוך כדי השואה ועם המשבר הדת היהודית לאחר השואה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- א) לנתח טקסטים של תקופת מלחמת עולם השנייה שהתייחסו לנושא המשיחיות, בקשר לתמות קלסיות על משיחיות
- ב) לנתח טקסטים בנושא גאולה בתוך מסגרת המחשבה הדתית הכללית של המחבר
- ג) לנתח את הטרמינולוגיה המרכזית. למשל: עקבתא דמשיחא, חבלי משיח, אתחלתא דגאולה
- ד) להכין עבודה או עבודה סמינריונית. להשוות בין שני הוגים באופן בקורתי, בהתייחס לבעיות של קוהרנטיות בתוך הטקסט, מתחים בין רעיון וממשות היסטורית

דרישות נוכחות (%):

85%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות בהשתתפות התלמידים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

רשימת נושאים וחומר קריאה לכל נושא:

(1) מבוא: מאפייני המשיחיות היהודית

(2) ציפיה פסיבית לגאולה
שלמה זלמן אהרנרייך, דרשות לחם שלמה, ברוקלין תשל"ו
חיים ישראל צימרמן, תמים פעלו, תל אביב 1946

(3) פעולה מעשית לקרוב הגאולה
יששכר טייכטל, אם הבנים שמחה, בודפשט 1943
מנחם ריזיקוב, פלגי שמן, ניו יורק 1939

(4) שינוי העולם מבפנים
בנציון הלבפשט, "אגרת הקודש... 5699 בובוב"

(5) חיבר בין הזמן והנצח
יחזקאל סרנא, לתשובה ולתקומה, ירושלים תש"ה
יוסף יצחק שניארסון, הקריאה והקדושה, ברוקלין 1941-1943

(6) גאולה דרך ארץ ישראל
משה אביגדור עמיאל, לנבוכי התקופה, ירושלים 1943
ראובן קץ, דודאי ראובן, ירושלים 1954

(7) גאולה כדעת תורה
אלחנן וסרמן, עקבתא דמשיחא, ניו יורק 1938

(8) אפוקליפסה לוריאנית
אהרון ראטה, שומר אמונים, ירושלים 1942
יעקב משה חרל"פ, מי מרום: ממעיני הישועה, ירושלים תשכ"ג
מרדכי עטייה, מקור חיים, מקסיקו סיטי, תשי"ג

חומר חובה לקריאה:
ראה סעיף רשימת נושאים

חומר לקריאה נוספת:

ספרות מחקר

מנחם מ. כשר, התקופה הגדולה, ירושלים תשכ"ט.

יוסי דן, המשיחיות היהודית המודרנית, ארץ ישראל 1999.

ישראל קולת, "ציונות ומשיחיות", בתוך משיחיות ואסכטולוגיה, צבי ברס (עורך), ירושלים תשמ"ד

שמואל אלמוג, "המשיחיות כאתגר לציונות", בתוך משיחיות ואסכטולוגיה

רבקה ש"ץ אופנהיימר, "מעמד ההיסטוריה והגאולה הלאומי", בתוך הרעיון המשיחי מאז גרוש ספרד,

ירושלים 2005.

אביעזר רביצקי, הקץ המגולה, תל אביב 1997

גרשון גרינברג, "היסטוריה וגאולה: בטוים למשיחיות יהודית בתום מלחמת העולם השנייה", בתוך

השוואה בהיסטוריה היהודית, דן מכמן (עורך), ירושלים 2005

גרשון גרינברג, "Thought Religious Jewish Wartime in Redemption to Holocaust From",

in *The Impact of the Holocaust on Jewish Theology*, Steven T. Katz (editor), New

York 2005

גרשון גרינברג, "עמלק בתקופת השואה: מחשבה יהודית אורתודוקסית", בתוך דרך הרוח: ספר היובל

לאליעזר שביד, יהודע עמיר (עורך), ירושלים 2005

אליעזר שביד, בין חורבן לישועה, תל אביב 1994

מנדל פייקאז, "הרעיון המשיחי בימי צמיהת החסידות באספקלריית ספרי דרוש ומוסר", בתוך הרעיון

המשיחי בישראל: יום עיון לרגל מלאת שמונים שנה לגרשם שלום כ"ד-כ"ה בכסלו תשל"ה, ירושלים

תשמ"ב

דוד סורוצקין, "בנין ארץ של מטה וחורבן ארץ של מעלה: הרבי מסטמר והאסכולה האורתודוקסית

הרדיקלית", בתוך ארץ ישראל בהגות היהודית במאה העשרים, אביעזר רביצקי (עורך), ירושלים

תשס"ה

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 25 %
הגשת עבודה 75 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
הגשת עבודה (כ-12 עמודים) או עבודה סמינריונית (כ-25 עמודים)